

SCHOOLONDERSTEUNINGSPROFIEL

Herman Broerenschool VSO

05-12-2013

De profielen dienen, enerzijds per school en anderzijds gebundeld tot een overzichtelijk geheel, de dialoog binnen de samenwerkingsverbanden in de regio's in voorbereiding op het ondersteuningsplan.

Het profiel legt in deze fase de focus op het beschrijven van de gespecialiseerde dieptezorg die in de huidige situatie door de scholen voor (V)SO geboden wordt. Voor wat betreft de beschrijving van basis- en breedtezorg, en de (kwaliteit)afspraken daarbinnen, wordt in een volgende fase aangesloten bij de specifieke afspraken per samenwerkingsverband.

*Het is geen statisch document, maar zal zijn dynamiek en doorontwikkeling kennen binnen
het toekomstige passend onderwijs.*

SCHOOLONDERSTEUNINGSPROFIEL

☐ SO ☒ VSO ☒ AB

School: Herman Broerenschool

Adres: Keulsebaan 508

Postcode: 6045 GL

Woonplaats: Roermond

Brinnr.: 26132 – 00KX (bestuurs- en schoolnummer)

Identiteit: bijzonder neutraal

Tel.: 0475 321980

Email: info@hermanbroeren.nl

Site: www.hermanbroeren.nl

Maakt deel uit van SWV(-en): 31-02 / 31-03 / 31-01 / / (nummers)

Dit document is vastgesteld door het bestuur, na advies (G)MR.

Datum: 20 - 01 - 2014

Handtekening:

Naam, functie: J. van Tulden, voorzitter

ALGEMEEN

De school is onderdeel van bestuur Stichting Herman Broeren.

De school heeft een formele (op overeenkomsten gebaseerde) samenwerkingsrelatie met:

☒ niet van toepassing

☐☐☐

De school is een doelgroepschool en biedt (voortgezet) speciaal onderwijs voor leerlingen van 13 t/m 20 jaar van de volgende doelgroep(en) en omvang:

	1-10-2013	1-10-2012		1-10-2011		1-10-2010			
☒ ZMLK		71	L	67	L	56	L	57	L
☐ LG			L		L		L		L
☐ MG			L		L		L		L
☐ LZ -somatisch			L		L		L		L
☐ ZMOK			L		L		L		L
☐ LZ -psychiatrisch			L		L		L		L
☒ ZML-MG			L		L		L		L
☐			L		L		L		L
			L		L		L		L
			L		L		L		L
		10	L	8	L	5	L		L
			L		L		L		L
			L		L		L		L
			L		L		L		L
			L		L		L		L

De doelgroepenscholen van het speciaal en het voortgezet speciaal onderwijs zien wij als voorzieningen binnen de regionale samenwerkingsverbanden, die daar waar nodig de reguliere scholen aanvullen in hun opdracht om passend onderwijs te bieden. Plaatsing wordt met de invoering van passend onderwijs afhankelijk van de onderlinge afspraken in het regionale samenwerkingsverband.

Voedingsgebied => De leerlingen zijn voornamelijk afkomstig uit de gemeenten:

☐ Venray	☒ Peel en Maas	☐ Meerssen
☒ Horst aan de Maas	☒ Echt-Susteren	☐ Nuth
☒ Venlo	☐ Sittard-Geleen	☐ Maastricht
☒ Nederweert	☐ Stein	☐ Kerkrade
☒ Beesel	☐ Onderbanken	☐ Voerendaal
☒ Weert	☐ Schinnen	☐ Valkenburg aan de Geul
☒ Maasgouw	☐ Brunssum	☐ Simpelveld
☒ Leudal	☐ Heerlen	☐ Gulpen-Wittem
☒ Roermond	☐ Landgraaf	☐ Eijsden-Margraten
☒ Roerdalen	☐ Beek	☐ Vaals
☐	☐	☐

Onderwijslokaties (aantal): 2

Adressen (buiten het hoofdgebouw) i.q.v. meerdere leslokaties:

Zmok- school de Spoorzoeker, Sloet van de Beelestraat 4, Roermond

(VSO 3)

Lokaties andere activiteiten (leerwerkbedrijf, etc. => soort activiteit en adres opnemen):

PSW: groepstage

Westrom: groepstage

AH-XL: groepstage

Henzo: groepstage

V&D: groepstage

Wonen Heppie deej's: groepstage

mantelzorg in de wijk: groepstage

BESCHRIJVING VAN DE DOELGROEP

De doelgroep(en) zijn leerlingen met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften in de school- en (vaak ook de) thuissituatie:

Alle leerlingen hebben een indicatie voor cluster 3 ZML. Niet alle leerlingen met een cluster 3 ZML indicatie hebben dezelfde mogelijkheden en ondersteuningsbehoefte. Wij onderscheiden de volgende groepen:

*Hoog ZML niveau: lichte verstandelijke beperking (IQ 51-70)

*Midden ZML niveau: matige tot lichte verstandelijke beperking (IQ 35-50)

*Laag ZML niveau: ernstige tot matige verstandelijke beperking (IQ <35)

Sommige leerlingen hebben bijkomende problematiek zoals:

- ASS (autisme spectrum stoornis) en verstandelijke beperking
- Een tweede stoornis zoals een geïndiceerd syndroom
- Gedragstoornis
- SI: sensorische informatie problemen
- Spraak/taal problemen

De school heeft een ZML-MG specialisatie: er wordt ook onderwijs geboden aan leerlingen met een diepe verstandelijke beperking en/of lichamelijke beperking, met een zeer beperkt gedragsrepertoire.

Instroom:

De meeste leerlingen zijn **ingestroomd** vanuit:

☐ KDC		%
☐ MKD		%
☒ SBO	5	%
☐ regulier PO		%
☒ PRO	5	%
☐ LWOO / OPDC		%
☐ regulier VO		%
☒ ZMOK SO	3	%
☒ ZMOK VSO	2	%
☒ ZML SO	83	%
☒ verhuizing ZML	2	%

--	--	--

Procentueel deel is het gemiddelde van de afgelopen 3 jaar

Toelating:

Tot 1-8-2014 is toelating mogelijk met een indicatie* op grond van de landelijke indicatiecriteria. Na de **aanmelding** bij de school start de interne procedure bij de Commissie van Begeleiding (CvB) van de school.

Deze commissie bestaat uit:

☒ psycholoog/orthopedagoog ☒ maatschappelijk deskundige ☒ directielid
☒ jeugdarts ☐ revalidatiearts ☐ IBer ☐ .

In principe zijn tot 1-8-2014 alle leerlingen met een indicatie voor de schoolsoort (cl 3) of het cluster (cl 4) plaatsbaar.

Vanaf 1-8-2014 is plaatsing gebonden aan de toelaatbaarheidafspraken per SWV, met een overgangsregeling van 2 jaar voor zittende leerlingen.

*zie bijlage voor de huidige criteria

Grenzen aan toelaatbaarheid:

Aan welke leerlingen kan de school geen passend aanbod bieden:

- Leerlingen LVG (licht verstandelijk gehandicapt) met ernstig oppositioneel deviant gedrag (grensoverschrijdend criminele circuit)
- Leerlingen VG (verstandelijk gehandicapt) met ernstige medische problematiek die structureel professionele verpleegzorg behoeven
- Leerlingen die niet structureel deel kunnen nemen aan klassikaal onderwijs, c.q. de hele dag 1 op 1 ondersteuning behoeven.
- Leerlingen met ernstige gedragsproblemen en/of die fysieke begrenzing behoeven om de veiligheid van zichzelf, de medeleerlingen en het personeel te waarborgen

Terugplaatsing:

Criteria voor terugplaatsing van leerlingen naar het reguliere onderwijs:

Didactisch:

Als de leerachterstand van een leerling in vergelijking met leerlingen met dezelfde kalenderleeftijd niet ernstig is, is terugplaatsing didactisch gezien mogelijk. Het minimale didactisch niveau voor terugplaatsing is groep 5. Leerling dient niet beperkt te worden door comorbiditeit.

Pedagogisch:

Leerling kan binnen het reguliere VO functioneren en instructie volgen. De leerling kan functioneren in een reguliere groep met reguliere school- mankracht; dus zonder extra ondersteuning.

Ondersteuningsbehoefte:

Een leerling kan teruggeplaatst worden als begeleiding vanuit de Ambulante Begeleiding voldoende is om te kunnen voldoen aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling.

Anders:

De onderwijssetting is passend als het competentiegevoel van de leerling niet geschaad wordt; d.w.z. er wordt recht gedaan aan de sociaal emotionele begeleiding van de leerling passend bij de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerling.

Percentage terugplaatsing: 0 % (gemiddelde over laatste 3 jaar)

Uitstroom:

De meeste leerlingen verlaten de school rond hun 19e/20e levensjaar.

En stromen ze uit naar:		Gemiddeld % afgelopen 3 jaar
☐ VSO		%
☐ VSO		%
☐ VSO		%
☐ VMBO		%
☐ HAVO / VWO		%
☐ PRO		%
☐ LWOO / OPDC		%
☐ MBO		%
☐ HBO / WO		%
☒ Betaalde baan in vrij bedrijf	4	%
☒ Betaalde baan in sociale werkvoorziening	4	%
☒ Dagbesteding met arbeidsmatig karakter	74	%
☒ Dagbesteding met ervaringsgericht zorgkarakter	8	%
☒ thuis- zitter	5	%
☒ verhuizing	5	%
☐ onbekend		

ONDERWIJS: AANBOD EN ORGANISATIE VOOR GEPLAATSTE LEERLINGEN

De (V)SO-school kenmerkt zich als doelgroepschool door een specifiek, specialistisch en verdiept aanbod, gericht op een kleine en af te bakenen doelgroep van leerlingen met vergelijkbare kindkenmerken en daaraan te koppelen specifieke behoeften in onderwijsondersteuning, zorg en vaak ook ondersteuning in de thuissituatie.

Enkele kenmerkende uitgangspunten en opvattingen bij de doelgroepenbenadering:

- De doelgroep heeft betrekkelijk uniforme onderwijs- en ondersteuningsbehoeften
- Leren in homogene groepen van leerlingen met betreffende onderwijsbehoeften heeft voorkeur
- De expertise die de doelgroep nodig heeft vraagt een omgeving van een specialistische voorziening.

De school biedt speciale ondersteuning aan leerlingen, die door hun beperking niet in staat zijn om deel te nemen aan het reguliere onderwijs.

Op hoofdlijnen een beschrijving.

Onderwijsconcept / Schoolconcept / Uitgangspunten:

Om iedere leerling in het onderwijs op de Herman Broerenschool maximaal tot zijn/haar recht te laten komen en goed in te kunnen spelen op de mogelijkheden van elk kind is een driedeling in 'ontwikkelingsperspectief-stromen' tot stand gekomen. Deze indeling dient als richtlijn en houvast bij vormgeving van adaptief onderwijs, bij de interne routing van leerlingen (denk onder andere ook aan groepssamenstelling) en als hulpmiddel bij het ontwikkelen en verbeteren van de begeleiding en het onderwijs in de verschillende groepen.

De grote verscheidenheid aan beperkingen en stoornissen in het onderwijs aan zeer moeilijk lerende leerlingen en leerlingen met een meervoudige beperking maakt het noodzakelijk om het onderwijs zo te organiseren dat de leerling een gedifferentieerd leerstofaanbod geboden kan worden, zowel theoretisch als praktisch, in een passende groepssetting.

De Herman Broerenschool heeft om dit onderwijsdoel te realiseren het (V)SO leerstofaanbod opgesplitst in drie speciaalonderwijsstromen (Hoog- ZML, Midden- ZML en Laag- ZML niveau) met een specifieke leerroute en daarbij passend uitstroomperspectief, te weten:

- Betaalde baan (Hoog)
- Betaalde baan Sociale Werkvoorziening (Hoog-Midden)
- Dagbesteding Arbeidsmatigkarakter (Hoog-Midden)
- Dagbesteding Ervaringsgericht Zorgkarakter (Laag)

Het nieuwe LVS Herman Broerenschool 2011 biedt een transparant kader om de individuele leerweg te volgen.

Samenstelling groepen:

De groepen zijn samengesteld op basis van:

- ☒ leeftijd
- ☒ sociaal/emotionele criteria
- ☒ didactische criteria
- ☐ overig: lichte, matige of ernstige verstandelijke beperking/bijkomende stoornis of beperking/mate van zelfredzaamheid en zorgzwaarte.
- ☒ specifieke doelgroep Onderwijszorggroep (veelal MG-leerlingen)
- ☐ specifieke doelgroep

Toelichting:

De onderwijszorggroep MG is voor VSO leerlingen die speciale zorg nodig hebben, met name op het gebied van redzaamheid, communicatie en verzorging.

Omgaan met verschillen en speciale onderwijs- en ontwikkelingsbehoeften:

- ☒ ontwikkelingsperspectief, uitstroomniveau' s en referentieniveau' s

Voor alle leerlingen wordt een OPP gemaakt.

☒ groepsplannen en individuele handelingsplannen

Er wordt gewerkt met groepsplannen en alle leerlingen hebben een individueel HGPD (Handelingsgerichteprocesdiagnostiek)

☐ één plan onderwijs en zorg

☒ leerroutes, leerstofsysteem en leerlijnen **

Binnen het VSO zijn drie onderwijsstromen, met een passend uitstroomperspectief.

onderwijsstromen:

Laag ZML: een zeer intensief begeleide vorm van dagbesteding. Vormen van begeleid wonen. Leerroute 1.

Midden ZML: een vorm van arbeidsmatige/taakgerichte dagbesteding. Vormen van begeleid wonen. Leerroute 2.

Hoog ZML: een begeleide vorm van werk op de (reguliere) arbeidsmarkt. Vormen van begeleid-zelfstandig wonen. Leerroute 3.

Kerdoelen, vakgebieden en werkdoelen met daarbij de passende methodieken en toetsen, worden steeds in samenhang in beeld gebracht in het LVS, zodat de leeropbrengsten in de volle breedte kunnen worden weergegeven en voortgezet. Dit schept transparantie over de onderwijsinhoud (per leerling, per groep, per afdeling) voor alle betrokkenen: leerlingen (indien mogelijk), ouders, leerkrachten, schoolomgeving / externe partners.

☒ de relaties daarbinnen

Het (eigen) LVS van de school vormt de basis voor het toewerken naar het hoogste en beste passende toekomstperspectief / uitstroom profiel van de leerling.

Continuïteit onderwijszorg:

Zorgstructuur:

Werkwijze Ortho-Zorgteam Herman Broerenschool

Doel:

Wanneer een leerkracht vragen heeft met betrekking tot een leerling, kan hij of zij een hulpvraag indienen via de intern begeleider (IB-er), zij is de eerste contactpersoon. Dit kan een vraag zijn over bijvoorbeeld de schoolse vaardigheden, communicatie, welbevinden, gedrag etc. De reden dat de leerkracht een hulpvraag indient, is altijd dat hij/zij

extra ondersteuning/begeleiding/advisering/coaching nodig heeft. De leerkracht vult een hulpvraagformulier in waarop hij/zij beschrijft:

- wat de huidige situatie is
- wat hij/zij graag veranderd zou willen zien
- wat hij/zij zelf al gedaan heeft om de situatie te veranderen.

In eerste instantie gaat de betrokken IB-er in overleg met de leerkracht om aanvullende informatie te krijgen. Soms kan de IB-er al direct met de hulpvraag aan de slag. Wanneer dit niet het geval is wordt de hulpvraag in het ortho-zorgteam besproken.

Procedure:

Het Zorgteam bespreekt hoe het beste een antwoord op de hulpvraag verkregen kan

worden. Vanuit verschillende vakgebieden wordt naar de hulpvraag gekeken. Ook wordt afgesproken wie -samen met de leerkracht- aan de slag gaat met deze hulpvraag.

Ouders worden altijd op de hoogte gesteld als er vragen of zorgen zijn over hun kind.

Het ortho-zorgteam bestaat uit:

- directeur en voorzitter van het ortho-zorgteam
- IB-er SO (VSO)
- psycholoog
- maatschappelijk deskundige

Op vraag van/in overleg met de voorzitter sluiten ook overige medewerkers van de school aan bij dit overleg. Bijvoorbeeld: leerkrachten, ASS ondersteuner, logopediste(s) en (eventueel) externe hulpverleners.

Frequentie en tijdstip van deze overlegvorm: 1 x per maand.

Belangrijke documenten m.b.t. het volgen van de leerlingen:

- * HGD (handelingsgericht -integraal- diagnostisch startdocument): wordt bij toelating en bij overgang van SO naar VSO samengesteld.
- * HGPD (document HandelingsGerichteProcesDiagnostiek): wordt twee maal per jaar geëvalueerd en bijgesteld.
- * LVS VSO: idem
- * OPP (Ontwikkelingsperspectief vervangt t.z.t. HGPD en HGD): dit formulier wordt ingevuld met 12, 15/16, 19 jaar.

Leerlingvolgsysteem en rapporten:

De vorderingen van de leerlingen worden bijgehouden in het (door de school zelf ontwikkelde) leerlingvolgsysteem.

Portfolio VSO: continue proces, waarbij leerlingen zo zelfstandig mogelijk hun eigen leerproces volgen en in beeld brengen (o.a. foto's van werkstukken, behaalde certificaten) Invra wonen en Invra arbeid

Specifieke aandachtsvelden bij leergebiedoverstijgende doelen / activiteiten:

De leergebiedoverstijgende kerndoelen zijn gegroepeerd in de volgende thema's: zintuiglijke en motorische ontwikkeling, leren functioneren in sociale situaties, leren leren, leren taken uitvoeren, omgaan met media en technologische hulpmiddelen, praktische redzaamheid en ruimtelijke oriëntatie en mobiliteit, ontwikkelen van toekomstperspectief. Om deze leerstofoverstijgende doelen te bereiken wordt in de bovenbouw van het VSO groepsoverstijgend gewerkt en maken bovenstaande doelen onderdeel uit van het lesprogramma.

Arbeidstoeleiding en Stage:

VSO-ZMLK onderwijs is in principe eindonderwijs, dus moet er na de schoolperiode een vorm van dagbesteding/werken zijn. Leerlingen verlaten de school meestal rond hun twintigste verjaardag. Het traject dat leidt naar schoolverlaten start tussen het zestiende en zeventiende levensjaar van de leerling. Rond deze leeftijd wordt er een pré-advies aan de ouders en de leerling voorgelegd. Op basis van dit pré-advies wordt een "schoolverlaterstraject" opgesteld (traject richting AWBZ-voorziening of traject richting begeleide of betaalde arbeid). Tijdens de uitvoering van het plan worden eventueel

verschillende vormen van training, tests, scholing, ondersteuning of begeleiding enz. ingezet. In dit verband vermelden we de cursus 'Een Brug naar Werk'. Hieraan kunnen VSO-leerlingen deelnemen, die het traject arbeid gaan volgen. De volgende onderdelen komen tijdens deze cursus aan de orde: sociale vaardigheden, lichamelijke verzorging en kleding, arbeidshouding, veiligheid op de werkplek, sterke en zwakke eigenschappen. De deelnemers sluiten af met een examen en kunnen hiervoor een gecertificeerd diploma behalen. In het VSO worden branchegerichte cursussen aangeboden zoals: houtbewerken (SH&M) assistent winkelmedewerker voor de branche detailhandel (KCH), schoonmaak (SVS). Deze cursussen kunnen geëxamineerd worden door examinatoren van de betreffende branche-afdeling.

In samenwerking met de sociale werkvoorziening bieden we VSO leerlingen de mogelijkheid om deel te nemen aan branchegerichte cursussen, zoals de VCA veiligheids cursus, schoonmaak volgens de SVS methode en HACCP (gericht op hygiëne).

Tussen de 18e en 19e verjaardag van de leerling, wordt gekeken of het pré-advies m.b.t. het schoolverlatertraject bijgesteld dient te worden. De stagecoördinator van school speelt een belangrijke rol in de begeleiding van leerlingen die het traject arbeid volgen. Voordat leerlingen extern stage gaan lopen zijn er enkele belangrijke stappen gezet:

- De werkbelangstellings-test en/of de arbeidsinteresse-test zijn afgenomen. Deze testen leveren een beeld op waar de interesse en belevingswereld van de leerling ligt m.b.t. arbeid.
- De leerling heeft een intensieve interne stageperiode achter de rug. Interne stagewerkzaamheden zijn o.a.: kopiëren, telefoon aannemen, werken in de keuken, speelplaats schoonmaken, buiten speelmateriaal opruimen, koffie en thee maken, absentielijst bijhouden, assisteren van de schoonmaakploeg.
- De leerling heeft onder leiding van een leerkracht van school deelgenomen aan een externe groepsstage in een bedrijf of instelling.
- De leerling volgt de gecertificeerde cursus 'Een brug naar Werk' of heeft deze reeds afgesloten. Door middel van een aparte stagegids worden leerlingen en ouders geïnformeerd over alle belangrijke gegevens m.b.t. de toekomstige stage. Leerlingen worden intensief voorbereid op de naschoolse periode. Schoolverlaters die naar een AWBZ gefinancierde voorziening gaan (bijv. een activiteitscentrum of de dagbesteding van een instelling) kunnen in een vroegtijdig stadium kennismaken op de vervolgvoorziening en indien mogelijk een aantal keren in het programma meedraaien. Leerlingen die richting arbeid gaan, kunnen gebruik maken van de nazorg die door school geboden wordt of er kan een jobcoach door school, in samenspraak met het UWV/CWI, ingeschakeld worden om de noodzakelijke ondersteuning op de werkplek te garanderen.

De leerlingen worden gedurende hun VSO loopbaan gevolgd door de volgsystemen van Invra wonen, Invra arbeid, OPP en het LVS VSO. Daarnaast wordt de persoonlijkheidsontwikkeling gevolgd d.m.v. de Dessalijst.

Onderwijstijd en behandel tijd:

Onderwijstijd conform wetgeving VSO (1000 uur)

Mogelijkheid tot Verlengde Dagopvang na schooltijd

Fysio-./ergo-./spel-/Sensorische Integratie therapie (indien noodzakelijk) in de pauzes óf voor of na schooltijd door externen.

Randvoorwaarden, Thuissituatie, Wonen en Vrije tijd:

Schoolmaatschappelijk deskundige begeleidt de zorg en begeleiding die de ouders behoeven op persoonlijke maat. Huisbezoek bij nieuwe ouders naar behoefte van ouders en school.

Deze schoolmaatschappelijk deskundige werkt daarbij uitdrukkelijk samen met o.a. Jeugdzorg, UWV, CIZ, vrijetijds-aanbieders, zorgaanbieders.

Bijzonderheden / Aanvullingen:

VOORZIENINGEN

Beschrijving van de speciale voorzieningen volgens het huidige arrangement op de volgende vijf velden:

1. De hoeveelheid aandacht/handen in de groep.
2. Speciale onderwijsmaterialen en aanpak.
3. De ruimtelijke omgeving.
4. Expertise.
5. Samenwerking met externe instanties rond de zorg voor deze leerlingen.

1. AANDACHT

Groepsgrootte:

Doelgroep of combi daarvan invullen: MG, ZML, ZMOK, autisme, etc.

VSO-MG	leerlingen gemiddeld per doelgroep	8
VSO	leerlingen gemiddeld per doelgroep	14
	leerlingen gemiddeld per doelgroep	
	leerlingen gemiddeld per doelgroep	
	leerlingen gemiddeld per doelgroep	

Handen in de klas (per klas gemiddeld; invullen met 2 decimalen):

☒ Leerkracht	1,00	FTE
☒ Onderwijs-/klassenassistent	1,00	FTE
☒ Vakleerkracht	0,23	FTE
☒ OSK ondersteuner	extern	FTE
☒ Concierge	0.05	FTE

Toelichting:

- Onderbouw VSO: structuurgroepen met vaste leerkracht en assistent(e).
- Bovenbouw VSO: groepsoverstijgend qua organisatievorm conform regulier VO.

Disciplines in de school (inzetbaar t.b.v. onderwijs en ondersteuning naast en in de klas; met 2 decimalen):

☒	Orthopedagoog / Psycholoog	0,10	FTE
☒	Logopedie	0,05	FTE
☒	Maatschappelijk werk	0,05	FTE
☒	Fysiotherapie	extern	FTE
☒	Ergotherapie	extern	FTE
☐	Verpleegkundige		FTE
☒	Spel- / Creatieve therapie	extern	FTE
☒	IB	0,04	FTE
☐	RT		FTE
☐	Psychologisch assistent		FTE
☒	Stagebegeleiding voor LL-en	0,30	FTE
☒	ICT	0,02	FTE
☐	Extern inzetbaar: (P)AB		FTE

2. MATERIALEN en AANPAK**Materialen en aanpak met speciale didactische kenmerken:**

Het onderwijs op de Herman Broerenschool is afgestemd op de ontwikkelingsmogelijkheden van de leerlingen. De school maakt gebruik van speciaal voor zeer moeilijk lerende leerlingen ontwikkelde leerlijnen en daarbij behorende methodieken en materialen. De leerontwikkeling van de leerlingen wordt gevolgd door het gebruik van COTAN gekwalificeerde instrumenten en gekwalificeerde onafhankelijke toetsen.

In het VSO worden branchegerichte cursussen aangeboden zoals: houtbewerken (SH&M) assistent winkelmedewerker voor de branche detailhandel (KCH), schoonmaak (SVS)

Materialen en aanpak met speciale pedagogische/psychologische kenmerken:

* Binnen het onderwijs is veel aandacht voor zintuiglijke, sociale en emotionele ontwikkeling. De ontwikkeling op de verschillende gebieden wordt gevolgd met verschillende testen en toetsen.

* Dessa(vragenlijst over sociaal emotionele competenties

* SCIL

* Coachingskaarten

* Leerlingen die het nodig hebben kunnen gesprekken voeren over "handicap-specifiek bewustzijn" - acceptatie van het "zo-zijn"

Materiaal en aanpak gericht op aanpassing aan kindspecifieke fysieke en medische belemmeringen:

Specifieke materialen in de gymzaal

Aangepaste snoezelruimte

Ambulante begeleiding Visus/audio

Paramedici in school voor individuele kinderen of groepsadviezen.

Aanpassing meubilair, ICT

Inzet van School video interactie begeleiding

Bijzonderheden:

3. FYSIEKE OMGEVING EN VERVOER

FYSIEKE OMGEVING

De school kent de volgende speciale en extra ruimtelijke voorzieningen, gericht op de doelgroep:

- ☒ verzorgingsruimte(s)
- ☒ behandelruimte(s)
- ☒ rolstoeltoegankelijkheid
- ☒ snoezelruimte
- ☒ prikkelarme lokalen
- ☒ ruimtes voor één op één begeleiding
- ☐ ruimte voor een time out
- ☒ aangepaste toiletten
- ☒ praktijklokalen/-voorzieningen:
 - ☒ keuken
 - ☒ tuinkas / tuin
 - ☒ techniek lokaal
 - ☒ muziek faciliteiten en koor en muziekgroep
 - ☒ horeca instructielokaal
- ☐ zwembad intern
- ☒ extern schoolzwemmen 1 x per week voor VSO-MG
- ☒ sportveld
- ☒ gymzaal (incl. klimwand)

Toelichting en bijzonderheden

De Herman Broerenschool is een drempelloos gebouw zonder bovenverdiepingen, dus goed toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

VERVOER

VSO-leerlingen worden zoveel mogelijk gestimuleerd om zelfstandig met de fiets of openbaar vervoer naar school te komen en niet gebruik te maken van het aangepast leerlingenvervoer. Om dit te bereiken is in het lesprogramma van VSO onderbouw fietstraining en openbaar vervoertraining opgenomen.

Ongeveer 80% van de VSO-leerlingen maakt gebruik van het aangepast leerlingenvervoer.

4. EXPERTISE

Binnen de school is sprake van teamexpertise: kennis, ervaring en vaardigheden die geïntegreerd zijn in de teamaanpak en geïnternaliseerd in het handelen van alle medewerkers. Daarnaast is er ook sprake van specifieke expertise die bij één of meer collega's aanwezig is, intern dan wel extern.

Algemeen:

Werken op een ZML school vraagt naast de vereiste basiscompetenties (BIO) ook schoolspecifieke competenties. Personeel van de school moet naast didactische vaardigheden (differentiëren, veelal individuele aansturing, kennis van specifieke methodes, goed kunnen vóórstructureren, creatief inzicht), vooral beschikken over voldoende orthopedagogische kwaliteiten (veel geduld, emphatisch zijn, humor hebben, behoorlijk flexibel zijn). Bovendien is samenwerken met ouders/verzorgers, hulpverleners én andere teamleden een must!

De organisatie gaat uit van de volgende peilers: leerkrachten zijn Master Sen (Special educational needs) geschoold of hebben in het verleden de BO opleiding afgerond, zij hebben een professionele beroepshouding, werken aan hun persoonlijke ontwikkeling, zijn communicatief vaardig, flexibel en hebben arbeidsplezier.

Een aantal schoolspecifieke aandachtspunten:

- Taak- en functiedifferentiatie

De Herman Broerenschool is een relatief kleine school. Het functiegebouw kent daardoor in zeer beperkte mate differentiatie in functies. Naast de managementfuncties zijn er onderwijsondersteunde functies (waaronder klassenassistentes, logopedistes, psychologen) én het onderwijzend personeel. Er is momenteel sprake van één LC-functie: de coördinator van de AB-dienst.

- Scholing en professionalisering

De persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden en loopbaanwensen van het personeel worden zoveel mogelijk in relatie gebracht met de onderwijsinhoudelijke en organisatorische doelstellingen van de school. Iedere medewerker moet zich als professional verder ontwikkelen (de lerende organisatie). Dat betekent dat voor iedereen duidelijk is welke resultaten worden nagestreefd en welke bijdrage iedere medewerker daaraan levert.

Nascholing richtte zich tot nu toe op de doelgroep (het kind met een verstandelijke beperking) maar ook op specifieke doelgroepen, zoals omgaan met gedragsstoornissen, autisme, diverse syndromen, ondersteunende communicatie-vormen, allochtone ouders. Vakspecifieke nascholing (o.a. taal en spel) en vakoverstijgend (o.a. leren leren en oplossingsgericht werken); ambulante begeleiding; co-teaching, en agressiehantering. Er vindt één à tweemaal per jaar themagerichte nascholing op teamniveau plaats. In de komende jaren zal er meer aandacht uitgaan naar scholing op het gebied van de praktijkvakken binnen de diverse uitstroomprofielen.

- Schoolspecifieke competenties:

Teamexpertise:

Het personeel heeft de volgende kennis en expertise:

- kennis van de manier waarop leerlingen met een verstandelijke beperking leren en in het leven staan

- kennis van diverse gedragsstoornissen
- idem leerstoornissen
- kennis van diverse specifieke syndromen
- omgang met allochtonen en hun cultuur
- kennis hebben van leerlingen met een Autisme Spectrum Stoornis
- kunnen communiceren met diverse methodieken; o.a. picto's, PEC's, Nederlands met Ondersteunende Gebaren
- Kennis van leerlingen met een Meervoudige Beperking (MG)
- expertise op diverse praktijkvakken, bijv. schoonmaak, huishoudkunde, catering, techniek, tuin, opleiding detailhandel en houtbewerking
- Hoe werkt sensorische integratie bij leerlingen met een meervoudige beperking?

Specifieke expertise bij delen van het team / teamleden:

School Video Interactie Begeleiding

Speldiagnostiek

Onderwijs aan laagfunctionerenden (MG)

Muziek

Techniek

Tuinieren

Nederlandse taal ondersteund met gebaren

Schoonmaak

Expertise buitenschools snel toegankelijk:

William Schrikkers Groep

Politie

RIAGG

Jeugdpsychiatrie

Centrum voor Consultatie en Expertise

GGD

UWV

MEE

Meestal valt de toegankelijkheid enigszins tegen; meestal lange wachttijden, lange behandeltijd/trajecten en weinig afstemming

5. SAMENWERKING MET ANDERE INSTANTIES

Deze samenwerking kan variëren van intensieve samenwerking met een zorgpartner (bijvoorbeeld revalidatiecentrum bij LG/LZ/MG-scholen), het invoeren van ondersteuning bij heel specifieke zorgvragen tot sporadische contacten.

AMBULANTE DIENSTVERLENING EN ARRANGEMENTEN

ARRANGEMENTEN

In een aantal gevallen bieden (V)SO-scholen, naast langdurige plaatsing en AB, andersoortige arrangementen (Herstart, Op de Rails, Diabetesprojecten, kortdurende opvang en begeleiding, crisisinterventie, etc.)

Zorg in onderwijs arrangementen-PSW (OSK): Leerlingen die extra ondersteuning (t.b.v. bijvoorbeeld sturing gedrag, communicatie, verzorging) nodig hebben binnen de klassesituatie worden gedurende een aantal uren per week individueel begeleid (AWBZ-indicatie).

Buitenschoolse opvang/ Verlengde dagopvang -PSW: In samenwerking met stichting PSW hebben we binnen ons schoolgebouw de mogelijkheid gecreëerd om leerlingen deel te laten nemen aan Verlengde Dag Opvang (AWBZ-indicatie). De verlengde dagopvang is 3 dagen in de week van 15.15 uur tot 18.00 uur.

AMBULANTE DIENSTVERLENING

De ambulante diensten zijn verbonden aan de scholen. De ambulant begeleiders bieden vanuit de school reguliere ambulante begeleiding (AB), terugplaatsing ambulante begeleiding (TAB) en preventieve ambulante begeleiding (PAB) aan leerlingen in het regulier onderwijs, die onder de doelgroep van de school vallen.

Huidig aanbod:

De dienst 'Ambulante Begeleiding' is al jaren onderdeel van de Herman Broerenschool. Reguliere ambulante begeleiding (AB) is in goed overleg en volgens een afgesproken procedure beschikbaar voor geïndiceerde leerlingen, die geplaatst worden in het reguliere onderwijs. Een aantal ervaren leerkrachten, met veel vakkennis, werken onder deskundige leiding samen aan deze specifieke dienstverlening.

Er bestaat ook een mogelijkheid om een aanvraag te doen voor "preventieve ambulante begeleiding" (PAB). Voor deze vorm van dienstverlening hoeft de betreffende leerling in principe geen indicatie te hebben, maar kan het reguliere onderwijs een beroep doen op de aanwezige expertise van de Herman Broerenschool in de vorm van bijvoorbeeld voorlichting, consultatie of observatie

In de regio(s):

Midden-Limburg: SWV 31-02 en 31-03

Aantal leerlingen dat wordt bediend:

	LG / LZ		ZML		MG		cluster 4	
☐ BAO		LL		LL		LL		LL
☐ SBO		LL		LL		LL		LL
☐ VMBO		LL		LL		LL		LL
☐ HAVO/VWO		LL		LL		LL		LL
☒ PRO		LL	8	LL		LL		LL
☐ LWO		LL		LL		LL		LL
☐ MBO		LL		LL		LL		LL

Bijzonderheden:

Ambulante begeleiding is een dienstverlening vanuit onze school die in goed overleg en volgens een afgesproken procedure beschikbaar is voor geïndiceerde leerlingen die geplaatst worden in het reguliere onderwijs. De wijze waarop invulling van de ambulante ondersteuning zal plaatsvinden wordt vastgelegd in een begeleidingsplan dat overeengekomen wordt tussen de reguliere school, ouders en ambulante dienstverlener.

Concreet betekent dit dat externen bij onze AB-dienst terecht kunnen voor:

- voorlichting geven over handicap of syndroom van de leerlingen met name aan het schoolteam van de reguliere school
- overdragen van leerling-specifieke informatie
- observaties op school tijdens diverse activiteiten (klas, speelplaats, gymlokaal)
- opheffen van onderwijsbelemmeringen om daadwerkelijk participatie te bevorderen en te ondersteunen
- ouderbezoeken
- adviesgesprekken richting leerkrachten m.b.t. hulpvragen
- ondersteunen en adviseren bij aanbieden en verwerken van leerstof
- hulp bieden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van handelingsplannen
- verslaglegging van advies- en evaluatiegesprekken
- procesgerichte leerlingbegeleiding met specifieke methodieken
- advisering bij aanschaf van materialen en aanpassingen binnen de school
- uitleen van materialen en methodieken
- het in werking zetten van specifieke diagnostische onderzoeken
- advisering bij aanvraag en invulling van formatie
- meedenken over de toekomstmogelijkheden van een leerling
- continue professionalisering en bijscholing
- co-teaching
- school video interactie begeleiding

TOEKOMST

Ambitie

Ambitie in brede zin: (nieuwe) doelgroepen, verdieping expertise, nevenvestigingen, andere zaken die relevant zijn richting toekomst en passend onderwijs.

1. Onderwijs verzorgen voor een 'nieuwe' doelgroep, nl. leerlingen met een meervoudige beperking die bijzonder veel zorg behoeven en een laag ontwikkelingsniveau hebben. (tyltylleerlingen).
2. Het verder ontwikkelen van het externe aanbod op basis van de expertise die in huis is en op basis van de behoeften die bij andere scholen zijn.
3. Het ontwikkelen van een 'zelfstandige' VSO-afdeling (aparte organisatie); separaat functionerend van de SO-afdeling. Dit met het oog op de uitvoering van de nieuwe kwaliteitswet (V)SO en het voldoen aan de wettelijke eisen: het inrichten van diverse

uitstroomprofielen. M.a.w. verbreden van het onderwijsaanbod en meer ruimte creëren voor praktijkvakken.

Overwegingen.

Bij 1 en 2.

De identiteit van het speciaal onderwijs voor onze doelgroep in het samenwerkingsverband dient geborgd te zijn. Nu zijn we er en worden erkend en gerespecteerd.

Het leveren van flexibel maatwerk.

In het verleden hebben we ons bestaansrecht bewezen. Het onderwijs dat we bieden blijft nodig in het samenwerkingsverband.

Bij 3.

De toekomstige mogelijkheden m.b.t. de huisvesting zal hier een bepalende rol in vervullen.

Tijdig overleg met de gemeente biedt waarschijnlijk meer duidelijkheid...

Voedingsgebied.

Conclusie: de ontwikkelingen m.b.t. het speciaal onderwijs geven aan, dat het primair focussen op het voedingsgebied van het samenwerkingsverband onontkoombaar is.

Leveren andere diensten

De ontwikkelingen m.b.t. het passend onderwijs en de daarbij behorende financiering zullen er toe leiden dat er meer kinderen die speciaal onderwijs nodig hebben op reguliere scholen blijven. Dit zal waarschijnlijk op termijn een afname van aanbod voor onze school betekenen. De reguliere scholen zullen voor deze kinderen deskundigheid nodig hebben en onze expertise inhuren. Hier dienen we op voorbereid te zijn.

Personeelsbeleid

Het bovenstaande houdt in dat er aanpassingen in het personeelsbeleid moeten komen:

1. Scholing van het personeel i.v.m. het extern aanbieden van kennis en kunde
2. Bij de aanname moet de bereidheid aanwezig zijn om ook deze diensten te leveren.

Mogelijkheden, grenzen en randvoorwaarden,

o.a. op de vijf velden van de voorzieningen en/of gelegen in leerling-, leerkracht-, groeps-, team-, school-, thuissituatie- en ondersteuningsfactoren

Arrangementen

Specifieke plannen voor (uitbreiding van) arrangementen binnen (V)SO, anders dan langdurige plaatsing in (V)SO.

Combinaties reguliere setting / speciaalonderwijs zoals: samenwerking met de praktijkschool (In. van de Herman Broerenschool kunnen op projectbasis deelnemen aan specifieke praktijkvakken om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten d.m.v. evt. certificering).

Combinaties speciaal onderwijs / zorgsetting zoals: groepstage en individuele stage bij zorgaanbieders dagbesteding.

Groepstage en individuele stage Westrom (SW bedrijf). Scholing op projectbasis bij SW bedrijf Westrom ("veilig werken langs de weg", VCA, schoonmaak conform SVS; dit is een brancheorganisatie).

Zorg in onderwijs arrangementen, uitgevoerd door medewerkers van PSW (afdeling OSK= Ondersteuning in Scholen en Kinderdagverblijven). Leerlingen die extra ondersteuning (t.b.v. bijvoorbeeld sturing gedrag, communicatie, verzorging) nodig hebben binnen de klassesituatie worden gedurende een aantal uren per week individueel begeleid (AWBZ-indicatie).

Buitenschoolse opvang/ Verlengde dagopvang, uitgevoerd door medewerkers van PSW. In samenwerking met stichting PSW hebben we binnen ons schoolgebouw de mogelijkheid gecreëerd om leerlingen deel te laten nemen aan Verlengde Dag Opvang (AWBZ-indicatie). De verlengde dagopvang is 3 dagen in de week van 15.15 uur tot 18.00 uur.

Externe dienstverlening

Specifieke plannen voor (uitbreiding van) externe dienstverlening vanuit het (V)SO.

Integrale diagnostiek door onderwijskundige/gedragskundige van de school

Inzetten van huidige AB'ers (brede ervaring en expertise)

Inzet van SVIB

Inzet van co-teaching

ASS-begeleiding

Bijlagen * en ** TOELICHTING OP CRITERIA EN LEERLIJNEN

* HUIDIGE CRITERIA EN TOELATING

Toelating scholen cluster 3

Alle scholen van REC 3 Limburg hebben meerdere trajectbegeleiders in dienst. Deze medewerkers kunnen ouders ondersteunen bij het aanvragen van een indicatie voor cluster 3.

Als de ouders een indicatie hebben gekregen, kunnen zij hun kind aanmelden bij de school of ambulante dienst. Na de aanmelding bij de school start de interne procedure van de Commissie van Begeleiding (CvB) van de school. De CvB adviseert het bestuur over de toelating van leerlingen tot de school. Een indicatie voor cluster 3 is een voorwaarde voor aanname van de leerling. Als de CvB het bestuur op grond van een aantal uitgangspunten adviseert de leerling niet te plaatsen, gaat de school samen met de ouders op zoek naar een andere passende (onderwijs)plek.

Indicatiecriteria

Op dit moment geldt landelijke wetgeving voor indicatiestelling van de clusters. Ieder REC heeft de taak een onafhankelijke Commissie voor Indicatiestelling (CvI) in te richten die bepaalt of een leerling in aanmerking komt voor een indicatie.

Hieronder worden de indicatiecriteria weergegeven.

Cluster 3 ZML

De Commissie voor de Indicatiestelling beoordeelt aanvragen voor deze indicaties op grond van landelijk vastgestelde criteria.

De leerling heeft:

- een IQ lager dan 55; *of*
- een IQ in de bandbreedte van 55-70 en (bij kinderen tot 7 jaar) een stoornis die het leren en sociaal functioneren ernstig bemoeilijkt; *of*
- het syndroom van Down

De onderwijsbeperking hoeft alleen aangetoond te worden bij IQ in de bandbreedte van 55-70 en blijkt uit:

- zeer geringe sociale zelfredzaamheid ofwel een zeer ernstige ontwikkelingsachterstand op het gebied van sociale redzaamheid waardoor de leerling niet zelfstandig op een reguliere school kan functioneren; *en*
- bij kinderen t/m 7 jaar: ernstige tekortkomingen op het gebied van leer/taakgedrag, zoals werkhouding, taakgerichtheid, aandacht en motivatie en zeer geringe vooruitgang gedurende een jaar; *of*
- bij kinderen van 8-11 jaar: zeer geringe vooruitgang gedurende een jaar bij aanvankelijk lezen, spellen en rekenen; *of*
- bij kinderen van 12 jaar en ouder: schoolvorderingen die niet verder gaan dan de beheersing van de leerstof tot en met eind groep 3 van de basisschool.

De ontoereikendheid van de zorgstructuur hoeft alleen aangetoond te worden bij een IQ in de bandbreedte 55-70, en blijkt uit:

- indien de leerling nog geen school bezoekt: onvoldoende effect na tenminste een half jaar ondersteuning door zorg- of hulpverleningsinstanties; *of*
- onvoldoende effect na tenminste een half jaar lang extra zorg vanuit de zorgstructuur van het regulier onderwijs (waaronder het samenwerkingsverband), afgestemd op de behoeften van de leerling en eventueel met beschikbare ondersteuning door hulpverleningsinstanties.

Cluster 3 ZML/MG

Een aanvraag voor een indicatie cluster 3 ZML/MG beoordeelt de Commissie aan de hand van de volgende criteria:

- Een (geschat) IQ lager dan 20 of
- Een IQ tussen de 20 en 35 in combinatie met een beperkt gedragsrepertoire en andere medische of gedragsproblemen.

Voor een ZML/MG indicatie hoeft een onderwijsbeperking en de ontoereikendheid van de zorgstructuur niet aangetoond te worden.

NB: Leerlingen met een ZML/MG indicatie zijn dus niet meervoudig gehandicapt, zoals de kinderen met een cluster 3 MG indicatie. Het gaat om ZML-leerlingen met een grotere begeleidingsbehoefte dan de reguliere ZML-leerlingen. Zij krijgen daarom een hogere bekostiging.

Cluster 3 MG

De Commissie voor de Indicatiestelling beoordeelt aanvragen voor deze indicatie op grond van de volgende criteria:

- Eén of meerdere stoornissen in structuur of functie, die gepaard gaan met motorische beperkingen. Dit in combinatie met een IQ lager dan 70;
- Onderwijsbeperking door een van de onderstaande twee criteria
 - o Zeer geringe zelfredzaamheid (afhankelijk van derden voor algemene dagelijkse verrichtingen of onderwijsvoorwaardelijke motorische handelingen of activiteiten) of;
 - o De leertijd is tenminste voor 25% verminderd door noodzakelijke zorg of aan de stoornis gerelateerd verzuim.

De ontoereikendheid van de zorgstructuur van de school en het samenwerkingsverband hoeft voor een MG-indicatie niet aangetoond te worden.

Bij het aanvragen van de indicatie (en dus ook de bekostiging) wordt geen onderscheid gemaakt tussen MG en EMG leerlingen. De term EMG wordt zowel binnen zorg als onderwijs gebruikt. Kenmerkend voor EMG-leerlingen is dat:

- ... deze leerlingen vaak veel begeleiding en structuur nodig hebben;
- ... vaak sprake is van complexe, bijkomende problematiek;
- ... deze leerlingen een IQ onder de 35 hebben.

Cluster 3 LG en LZK

De Commissie voor de Indicatiestelling beoordeelt aanvragen voor deze indicatie op grond van de volgende criteria:

- Er is een stoornis vastgesteld;
 - o Voor LG: één of meer stoornissen die motorische beperkingen veroorzaken en die leiden tot een ernstige belemmering om aan het onderwijs deel te nemen en een IQ hoger dan 70.
 - o Voor LZK: een lichamelijke, neurologische of psychosomatische stoornis, die niet in hoofdzaak leidt tot motorische beperkingen, maar wel leidt tot een ernstige belemmering om aan onderwijs deel te nemen en een IQ hoger dan 70.
- Er is sprake van een onderwijsbeperking die tenminste blijkt uit één van de volgende drie criteria:
 - o Zeer geringe zelfredzaamheid, of;
 - o Een leerachterstand: behorend tot de 10% zwakst presterende leerlingen (E- en/of D-scores op de Cito-toetsen), of;
 - o De leertijd is tenminste voor 25% verminderd door noodzakelijke zorg of aan de stoornis gerelateerd verzuim.
- De zorgstructuur van de school en het samenwerkingsverband zijn ontoereikend.

Cluster 4

De Commissie voor de Indicatiestelling beoordeelt aanvragen voor deze indicatie op grond van de volgende criteria:

- Er is sprake van ernstige gedrags- of kinderpsychiatrische problematiek in termen van DSM-IV of een half jaar geïndiceerde hulpverlening zonder vooruitgang;
- De sociaal-emotionele problematiek of gedragsproblemen manifesteert zich zowel in het onderwijs als in de thuissituatie en/of vrijetijdsbesteding;
- Er is sprake (geweest) van bemoeienis vanuit jeugdzorg en/of een kinderpsychiatrische voorziening;
- Er is een ernstige structurele beperking in de deelname aan het onderwijs waardoor de leerling niet voldoet aan de algemene leervoorwaarden met betrekking tot het vereist gedrag voor regulier onderwijs.
- Er is aangetoond dat de beschikbare reguliere zorgstructuur vanuit de school en het samenwerkingsverband niet toereikend is; tevens is er te weinig vooruitgang ondanks extra zorg. De geboden zorg is aangetoond middels geëvalueerde handelingsplannen t.a.v. de gedragsproblematiek/sociaal-emotionele problematiek, die niet ouder zijn dan een half jaar.

**** LEERLIJNEN PLACIUS EN ZML**

Placius leerlijnen

Placius leerlijnen zijn ontwikkeld door de CED groep. Ze zijn bedoeld voor leerlingen met een IQ tot 35 en bevatten doelen voor leerlingen met een ontwikkelingsleeftijd tussen de 0 en 24 maanden. Het eindniveau van deze leerlijnen sluit aan op het beginniveau van de leerlijnen voor zeer moeilijk lerenden (ZML).

De leerlijnen richten zich op basale ontwikkelingsdoelen rond communicatie, sensomotorische en sociaal-emotionele ontwikkeling, zelfredzaamheid, spelontwikkeling en taakontwikkeling.

Een aantal voorbeelden van doelstellingen op niveau 6 (dus het hoogste niveau van de leerlijnen) voor de verschillende domeinen:

- Communicatie: 'Gebruikt een basiswoordenschat van ongeveer 50 woorden/gebaren/afbeeldingen'
- Sensomotoriek: 'Legt twee dezelfde vormen bij elkaar (rondjes, blokjes, driehoekjes)'
- Sociaal-emotionele ontwikkeling: 'Voert uit zichzelf begroetings- en afscheidsrituelen uit (zwaaien en hand geven)' en 'Imiteert gedrag van volwassenen (in speelgoedtelefoon brabbelen)'.
- Spelontwikkeling: 'Brengt meerdere speeltjes/voorwerpen bij elkaar (toren bouwen, roeren in de pan)'
- Taakontwikkeling: 'Imiteert eenvoudige onbekende handelingen van een willekeurige volwassene met een voorwerp (doos opzij schuiven)'
- Zelfredzaamheid: 'Draait een kraan open en dicht' en 'Veegt een vieze neus oppervlakkig af'

De leerlijnen zijn te downloaden en bekijken op de website van de CED-groep:

<http://www.leerlijnen.cedgroep.nl/zml/leerlijnen-voor-leerlingen-met-een-iq-tot-35.aspx>

ZML leerlijnen

De ZML leerlijnen (voor zeer moeilijk lerenden) zijn ontwikkeld door de CED groep. Er zijn vakgebiedspecifieke leerlijnen en vakgebiedoverstijgende leerlijnen.

Vakgebiedspecifiek: schriftelijke taal, sociale competentie, beeldende vorming, bewegingsonderwijs, dramatische vorming, mondelinge taal, muziek en bewegen, natuur en techniek, oriëntatie op ruimte, oriëntatie op tijd, rekenen, werken, wonen.

Vakoverstijgend: sociale en emotionele ontwikkeling, leren leren, omgaan met media, ruimtelijke oriëntatie en mobiliteit, spelontwikkeling, zintuiglijke en motorische ontwikkeling.

De meeste leerlijnen hebben 12 niveaus. Niveau 1 t/m 8 is bedoeld voor het SO, niveau 9 t/m 12 voor het VSO.

In 2011 zijn de leerlijnen herzien; ze zijn aangepast om te voldoen aan de kerndoelen VSO dagactiviteitencentrum. In het hoogste niveau van de leerlijnen, niveau 12, wordt een overgang gecreëerd tussen de ZML leerlijnen en de VSO arbeidsmarktgerichte leerlijnen om aan te sluiten op de nieuwe kerndoelen voor VSO arbeidsmarktgericht.

De leerlijnen zijn te downloaden en bekijken op de website van de CED-groep:

<http://www.leerlijnen.cedgroep.nl/zml/leerlijnen-2007-2010.aspx>